

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתנ

ערב שבת קודש
פרשת תולדות
כ"ח במרחשוון ה'תשע"א

יוצא לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

החסידות: הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, ומה טוב
- שבכל יום יוסיפו בלימוד, הן בכמות והן באיכות,
החל מהעניין שהזמן גרמא - תורתו של כ"ק אדמו"ר
האמצעי, שהיא באופן ד"ר החובות הנהר" כולל ובמיוחד
- בספרים החדשים שנרפסו לאחרונה, ומצווה גוררת
מצווה - מתורתם של כל הנשיאים, ועד לתורתו של
נשיא דורנו¹⁶. ונוסף על הלימוד עצמו - ישתדלו כל
אחד ואחת בהפצת המעיינות חוצה, לפעול על עוד
יהודים שיעשו כן.

16 וכבר יצא לאור ילקוט מותאם להצעה זו: "ילקוט רבותינו
נשיאינו, מחולק לימי חודש כסלו", צפת ה'תש"ס.

בהתוועדויות אלה ידברו דברי תורה ויעודדו להוסיף
בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובהפצת היהדות
והמעיינות חוצה. ובמיוחד - בימים טובים החסידיים
דחודש זה, החל מ' כסלו ואילך בכל יום, בכל מקום
וחוג לפי עניינו, עד להתוועדות הכי גדולה ביום
י"ט כסלו, ראש-השנה לחסידות, וכפעולה נמשכת
- גם בימים שלאחרי זה, וכפרט בימי חנוכה, סיום
החודש.

(ב) בכל יום בחודש כסלו ילמדו כל אחד מהאנשים
הנשים והטף (ומה טוב - ברבים, בעת ההתוועדויות
הנ"ל וכיוצא בהן) עניין (נוסף) בתורת החסידות,
מתורתם של כל אחד מרבותינו נשיאינו והן של כל
אחד מהם בנפרד, והן כפי שהם קשורים יחד ומהווים
המשך זה לזה, ומה טוב - מתורתם של שלושת אבות

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ח במרחשוון ה'תשע"א – ה' בכסלו ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ח במרחשוון	ה' טומאת מת פרק ג-ה.	ה' מעילה פרק ז.	מ"ע קז.
ש"ק	כ"ט במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק ח.	מ"ע קז.
א'	ל' במרחשוון	פרק ט-יא.	לך אזוב וגו'. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי... ה' קרבן פסח. בפרקים אלו. פרק א..	מ"ע קז.
ב'	א' בכסלו	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע קז.
ג'	ב' בכסלו	פרק טו-יז.	פרק ג.	מ"ע קז.
ד'	ג' בכסלו	פרק יח-כ.	פרק ד.	מ"ע קז.
ה'	ד' בכסלו	פרק כא-כג.	פרק ה.	מ"ע קז.
ו'	ה' בכסלו	פרק כד-כה. ה' פרה אדומה... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ו.	מ"ע קז. קיג.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זריחה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ח במרחשוון	4:00	4:47	5:08	6:08	8:40	11:24	11:54	4:47.7	5.13
ש"ק, כ"ט במ"ח	4:01	4:48	5:09	6:09	8:41	11:24	11:54	4:47.0	5.12
א', ל' במרחשוון	4:01	4:48	5:10	6:10	8:41	11:24	11:54	4:46.2	5.11
ב', א' בכסלו	4:02	4:49	5:11	6:10	8:42	11:24	11:54	4:45.5	5.11
ג', ב' בכסלו	4:03	4:50	5:12	6:11	8:42	11:24	11:54	4:44.7	5.10
ד', ג' בכסלו	4:03	4:51	5:12	6:12	8:43	11:25	11:55	4:44.0	5.09
ה', ד' בכסלו	4:04	4:51	5:13	6:13	8:43	11:25	11:55	4:43.4	5.09
ו', ה' בכסלו	4:05	4:52	5:14	6:14	8:44	11:25	11:55	4:42.7	5.08

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדח"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה בכמו ארבע מינוטין (לשון אדח"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
תולדות	4:11	5:24	4:25	5:25	4:15	5:23	4:29	5:27
ויצא	4:06	5:19	4:20	5:21	4:10	5:19	4:24	5:23

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org

אומרים שלוש פעמים¹⁰. גם הש"ץ אומר זאת לפני קדיש תתקבל.

יום שני

א' בכסלו, ב' דראש-חודש

דיני ומנהגי ראש-חודש כראתמול.

היום הבהיר "ראש-חודש כסלו". עורכים התועודות חסידית, לרגל היום בו נפא כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ממחלתו בשנת תשל"ח ויצא לביתו¹¹.

חודש כסלו: חודש כסלו הרי בכלל מוצלח יותר מאשר החודש שלפניו ושל אחריו¹².

מצד ריבוי הימים טובים שבו, נעשה כל החודש כמו יום טוב, ועד שפועל גם בחודש מרחשוון שלפניו (שאין בו אפילו יום טוב אחד) שנחשב כמו ערב-יום טוב¹³.

"נחיצות גדולה לנצל את חודש כסלו להפצת שיטת חסידות חב"ד. ובפרט החל מהימים י' בכסלו, י"ט בכסלו ואילך, וסידור הדברים בפרסום המתאים. ולא רק בהנער החרדי בלבד, אלא גם זה שלעת-עתה עדיין אינו חרדי, הנמצא לעת-עתה 'חוצה'¹⁴."

שתי הצעות שהציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לחודש זה¹⁵:

(א) בהתאם לזה שחודש כסלו הוא "חודש חסידי", לבטא זאת בכך שבמשך החודש יערכו התועודות חסידיות בכל מקום ומקום, הן לאנשים והן לנשים (כמובן, בנפרד), וכדאי גם לצרף את הטף.

לילד בהגיעו לגיל שלוש, תידחה למחרת⁷.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל.

אומרים את ההלל כסדר התפילה, והמאחרים לתפילה בציבור לא יאמרוהו לפני התפילה או בתוך פסוקי-דומרה, כי אמירתו על הסדר חשובה יותר מאמירתו בציבור⁸.

בסיום ההלל אומרים: "ההללך ה' אלוקיני כל מעשיך" בהשמטת תיבת 'על'. מיד לאחר מכן, אומרים: "ואברהם זקן... זכדיה..."⁹ - כל זאת יחד

זה בסו"ס 'קיצור הלכות משו"ע אדה"ז', מפני שבעש"ק יש להקל בזה.

(7) ראה 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' שב שדן בזה, ומסיים: "ולדעתי יש לעשותה (תיכף) לאחר ראש-חודש". וכן במענה שלאח"ז. סיבת הוריות בזה, ראה שם עמ' שא.

(8) בשנים הראשונות סיפר הרה"ח ר"ל של גרונר בשם הרבי בשם אדמו"ר מהר"צ בשם אדמו"ר מהורש"ב, שאין לומר הלל שלא כסדר התפילה, כי אחר-כך, כשיתפלל שמו"ע ללא הלל, יהא זה כמו "אן אלטע געבאקענע בולקע" [=חלה ישנה שנאפתה מומן]. וראה כף-החיים ס' תכב ס"ק לח בשם

שלמי ציבור: "ואין דעת האר"י וזה"ה נוחה... לומר דברים שלא כסדרן". זאת למרות שעל-פי הגולה פסק אדה"ז ס' תפח ס"ג לומר הלל עם הציבור גם אם הוא קודם התפילה, כשם שפסק בסי' נב ס"א לדלו בפקוקי-דומרה כדי להתפלל בציבור, ולמעשה נמנעים מזה כמבואר באג"ק חט"ו עמ' קע וח"ח עמ' פא. ועיי"ש ח"י"ז עמ' סז, שאף שרבותינו נשיאנו היו מאריכים הרבה בתפילת שבת, הנה ביום טוב היו מסתדרים באופן שגמרו תפילת השחר עם הציבור ואמרו הלל עמהם, ע"כ. ולכאורה כך נהגו גם בראש-חודש (ראה סה"ש תש"ו עמ' 11. 'רשימות היומן' עמ' רז). וע"ע בס' 'דיני ומנהגי ר"ח - חב"ד' עמ' נה.

(9) (א) בס' שער הכולל ס"פ לו ביאר דברי אדה"ז ("ויאמר...") שצריך לבטא שם זה בפה, אף שע"פ האר"י ל' נהרים מלהזכיר שמות מלאכים (שער המצוות פרשת שמות. ס' שמירת הגוף והנפש ס' ז ס"ג, ושי"ג וגם בתפילה, כמו ביה"ר שלאחר התקיעות - מטה אפרים ס' תק"צ סל"ו, קיצור שו"ע ס' קכט סעיף טו), כי שם "זכדיה" הוא גם שם-אדם בתנ"ך (עזרא ח, ועת).
 (ב) פשוט לשון המקובלים היא שזהו שם של הקב"ה, אבל בס' אמרי פינחס השלם (ליקוט דברי הרה"ק ר' פנחס מקורץ נ"ע) אות תנא, כתב שהוא שם מלאך.
 (ג) ע"פ הכוונות שבס' משנת חסידים וכו' משמע שצ"ל אות ב' של 'זכדיה' בקמץ, שלא כפי שמופיע בתנ"ך, ומה שלא ניקד זאת אדה"ז - י"ל שהוא כדי שיהא שווה לכל נפש, בכל ניקוד, ויודיעי"חן ינקודו כפי ידיעתם (כל אלו - ע"פ 'סידור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' תפא, ובקונטרס 'לוח השמטות ותיקונים' שלו לעמ' זה). וא"כ עדיף לחזור ולהדפיסו כפי

שהיה, ללא ניקוד.

(10) היום-יום, א' דר"ח חשוון. ספר-המנהגים עמ' 36.

(11) לאחר האירוע שהיה בשמיני-עצרת באותה שנה. פרשת הדברים בארוכה בקונטרס 'ראש חודש כסלו' (הוצאת 'פרצת', כפר-חב"ד תנש"א). סעודת ההודיה התקיימה רק ב'זאת

הנוכה". כן חובר לכבוד העניין 'מארש' מיוחד (ע"י הרה"ח ר' פייטל של' (ברצ"ל) הלוי לוי. כנראה, הושר לראשונה בר"ח כסלו תש"מ) המארש' מופיע בקלטת-שמע של 'ילדי ליובאוויטש - לונדון' בשם 'מי ארמיה', צד א.

(12) מענה לעניין קביעת זמן לטיפול רפואי - לקוטי-שיחות כרך כ ס"ע 569.

(13) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 78 ובהערה 1.

(14) אגרות-יקודש ח"ה עמ' כט"ל.

(15) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 85 ועמ' 97.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש, פרשת תולדות

כ"ט במרחשוון, מברכים החודש וערב ראש-חודש

[פירוט מנהגי שבת מברכים נדפס לאחרונה ב'התקשרות' לשבת בראשית, גיליון תתמ"ה].

אמירת תהילים בהשכמה. אחר-כך ילמדו כשעה מאמר חסידות, ואחר-כך התפילה.

בקריאת תיבת 'מחלת' שבסיום הפרשה (כח, ט) יש כמה נוסחאות.²

הפטרה: 'מחר חודש'.³

ברכת החודש: המולד - בליל ראשון (=מוצאי שבת) בשעה 9:04 ו-3 חלקים.

מברכים "ראש-חודש כסלו - ביום הראשון וביום השני".

אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התוועדות.

"בשבת זו צריכים להתחיל כבר בהכנות הדרושות לקראת "מבצע חנוכה", כדי שיוכלו לארגן מבעוד

(1) בלוח "עד 120 שנה" (הוצאת ראובן מס, מהדורה מתוקנת, ירושלים תשנ"ה, תשנ"ו) לא צוינה כלל פרשת השבוע לשבת זו, ורק בשבת הבאה (ו' בכסלו) צוינה פרשת **תולדות**, כך שהפרשיות זזו ממקומן שבת אחת קדימה עד ש"פ **מסעי** השנה, כ"ח בתמוז, בה צויין: **מטות-מסעי**, והנכון הוא: **מסעי** בלבד. החל מש"פ **דברים** (ו' באב) שב הסדר על כנו (לוח 'דבר בעתו').

(2) נוסח התימנים הוא **מַחֲלַת** (ש"ת פעולת צדיק ח"א סי' טו), אבל במנחת-שי מביא מספרים מדויקים שיש לקרוא **מַחֲלַת** וכ"ה בתיקון 'איש מצליח' ובחומש 'תורה-תימיה' (וכן מופיע בתנ"ך בריוא, וב'שינויים לפי דפוסים ראשונים" שבתורה שלימה ס"פ ויחי). ובהקלטות קרה"ת של הר"מ שוסטערמאן ע"ה קורא **מַחֲלַת** (כמו שמופיע בתנ"ך קורן, ובתורה שלימה על אתר, וצ"ע). וראה 'בצל החכמה' עמ' 117 שהרבי אמר שאינו אחראי לפרטי הקריאה במניין שלו.

(3) קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה 'מחר חודש', ואם נזכר אחר הברכות, קורא אותה בלא ברכה (לוח כולל-חב"ד).

מועד ש"מבצע חנוכה" יהיה באופן של "שטורעם", ובאופן ד"לכתחלה אריבער". ומכיוון שכל ענייני החודש כלולים ב"ראש חודש", ובפרט כאשר מדובר אודות חנוכה שהוא בסוף חודש כסלו - "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן" - אזי צריכים להתחיל בכל עניינים אלו מראש חודש כסלו, ולכן צריכים לעורר אודות עניין זה בשבת מברכים חודש כסלו.⁴

במנחה אין אומרים פסוקי 'צדקתך'.

יום ראשון

ל' במרחשוון - א' דראש-חודש

וכמה ממנהגי ראש-חודש נדפסו לאחרונה ב'התקשרות', לשבת בראשית. כאן נזכרו מנהגים נוספים.

בתפילת ערבית של מוצאי-שבת, טופחים על השולחן כדי להזכיר לציבור לומר 'עלה ויבוא'.

מנהג הנשים שלא לעשות מלאכות מסוימות בראש-חודש.⁵

תספורות: נוהגים שלא להסתפר (ושלא ליטול הציפורניים) בראש-חודש.⁶ גם תספורת-מצווה

(4) 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 514, ובכ"מ.

(5) שו"ע ורמ"א סי' תז"ו ס"א, שהפריטים תלויים במנהג המקום. יש מקומות שאסרו תפירה [ב'תורת מנחם - התוועדות' תשמ"ד ח"ב עמ' 948 מודגשת מלאכה זו, וצויין לתשב"ץ ח"ג סי' רמד], סריגה, כיבוס (ידני), וניהוץ שלא לצורך היום (ראה שם: שעריית-שובה ס"ק ג. כ"ה-חיים ס"ק ללב. אשלי-אברהם להרה"צ מבוטשאטש). ובערוך-השולחן שם ס"י כתב ש'אצלנו' נשים העוסקות באומנות - עושות מלאכה, שלא קיבלו עליהן להפסיד פרנסתן (ואצ"ל ביחס למלאכות הקשורות בחינוך, ראה ס' חולי-מועד כהלכתו, פרק ו, סעיף עה).

(6) "מפני חשש סכנה, כי כן הוזהר רבי יהודה החסיד" [בצוואתו אות מח], שו"ע אדה"י סי' רס"א. ומה שלא הביאו המ"א ואדה"י שם את נטילת הציפורניים, ביאר במילואים (א) לסי'

יהודי הקשור לקב"ה - גם "עוג" לא יוכל לו

מהו כוחו המיוחד של יצחק שעל-ידו זכה לרשת את עניינו של אברהם, "אברהם הוליד את יצחק"? • במילה לשמונה ימים ובעריכת בר-מצווה בגיל שלוש-עשרה מודגשת התקשרותו במסירות-הנפש וקבלת עול לקב"ה שלמעלה מטעם ודעת • זה כוחו המיוחד של יהודי שעל-ידו יוכל לגבור על כל ההעלמות וההסתרים של העולם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

יצחק, וביניהם נמנה מה שנימול לשמונה ימים⁵, שזוהי השלימות בעניין המילה, ומה שנעשה בר-מצווה בהיותו בן י"ג שנה.

- אברהם מל את עצמו בהיותו בן תשעים ותשע. וגם עניין בר-מצווה בגיל י"ג שנה לא היה אצל אברהם. ישנם כמה דעות בדברי רז"ל מתי הכיר אברהם את בוראו: בן שלש שנים⁶, בן ארבעים שנה⁷, בן ארבעים ושמונה שנה⁸, אבל לא בן י"ג שנה.

ב' עניינים הנ"ל נרמזים בפסוק "ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק" - כמובא בדברי רז"ל דעה אחת שסעודה זו הייתה בעת הברית¹⁰, כמרומו בתיבת "הגמל": הג

א. על' הפסוק "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"² - שואלים המפרשים: למה חזר וכופל הדברים - "יצחק בן אברהם" ו"אברהם הוליד את יצחק"? הפירוש הפשוט הוא, שזהו נתינת טעם ויסוד: כיצד אפשר להיות "תולדות יצחק בן אברהם" (תולדות כפשוטו, וכן על-פי דרשת חז"ל⁴ שעיקר תולדותיהם של צדיקים הם תורה ומצוות)? - על-ידי זה ש"אברהם הוליד את יצחק".

ב. ישנם כמה עניינים שהתחילו לראשונה אצל

- (1) מכאן עד סיום ההתוועדות - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 45 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ.
- (2) ר"פ תולדות - שמתחילים לקרוא בתפלת מנחה (המור"ל).
- (3) כלי יקר עה"פ. ועוד. וראה ב"מ פז, א. תנחומא ופרש"י ר"פ תולדות.
- (4) ב"ר פ"ל, ו. תנחומא ופרש"י ר"פ נח.

(5) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ה ע' 87 הערות 11-12.

(6) נדרים לב, סע"א. ב"ר שם. ח. וש"נ.

(7) רמב"ם פ"א מהל' ע"ז ה"ג. ר"ק תולדות כו, ה.

(8) ב"ר שם. פס"ד, ד.

(9) וירא כא, ח.

(10) פד"א פכ"ט. תוד"ה שש - שבת קל, א.

(שמספרו שמונה) מל - שנימול לשמונה ימים, ודעה ב', ש"ויגמל" פירושו "שנגמל (נלקח והועבר) מיצר הרע ליצר טוב"¹¹, וזהו כשנעשה בן י"ג שנה. בפירוש "משתה גדול" - איתא במדרש¹²:

א) "גדול העולמים - הקב"ה - היה שם", ועל-פי דרשת רז"ל¹³ על הפסוק¹⁴ "בני אתה אני היום ילדתיך", שהיה זה יום הבר-מצוה של דוד, ואמר הקב"ה: "אני גו' ילדתיך אני ולא סטרא אחרא כמה הוה עד השתא", והוה שנגמל מיצר הרע ליצר טוב; ב) "משתה גדולים, עוג וכל גדולים עמו היו שם". והיינו, דכיון שכל אומות העולם המליכו את אברהם למלך עליהם¹⁵, לכן, בשעה שאברהם עשה סעודה, הזמין את כל המלכים, וביניהם גם את עוג.

ומסופר במדרש¹² שעוג אמר: איזה ערך יש לך? הרי באצבע אחת יכול אני לבטל את מציאותו של יצחק, בנו יחידו של אברהם. ואמר לו הקב"ה: "חייך שאת רואה אלף אלפים ורבי רבבות יוצאים מבני בניו, ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידו".

ג. ביאור מעלות הנ"ל של יצחק:

מעלת המילה לשמונה ימים היא - ההתקשרות עם הקב"ה שלמעלה מטעם ודעת. אברהם מל את עצמו בהיותו בן צ"ט שנה, כאשר היתה אצלו השגה גדולה, כמרומו גם בשמו "אברם - אברם", שכל הנעלם מכל רעיון, כמבואר בספרי קבלה וחסידות¹⁶. ואילו המעלה בנימול לשמונה היא - שתינוק שאין לו שכל עדיין, מתקשר עם הקב"ה בקשר נצחי שלמעלה מטעם ודעת¹⁷. אין זה קשר הנובע מהשגה, אלא כמו תינוק המרגיש את אביו ואמו ונמשך אליהם.

11) ב"ר פנ"ג, יו"ד. ראה בפרש"י לב"ר שם, יג - ד"ה בן כ"ו.

12) ב"ר שם, יו"ד.

13) זח"ב צח, א.

14) תהלים ב, ז.

15) ב"ר פמ"ג, ה. פרש"י לך לך יד, יז.

16) תו"א ר"פ לך לך. ובכ"מ.

17) ראה בפרטיות לקו"ש ח"א ע' 19 ואילך. תו"מ חכ"א ע' 156 ואילך.

ד. יש חקירה בספרים¹⁸ אם מצות מילה היא רק בשעת קיום המצוה, או שהיא מצוה נמשכת, היינו, מצוה שנמשכת בתמידות. ומסיפור הגמרא¹⁹ "בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר, אי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שזוכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו" - מביאים ראייה שמילה היא מצוה שנמשכת תמיד.

וענינו בעבודה, שגם לאחריו כן, כשיש לאדם הבנה והשגה, נדרש ממנו ונשאר אצלו הקשר והברית עם הקב"ה, באותו אופן כפי שנפעל בשעה שמלו אותו בן שמונת ימים - למעלה מטעם ודעת.

כי, אם הקשר יהיה רק מצד השכל ועל-פי השכל, אזי יהיה מוגבל; קשר חיצוני או עמוק יותר, אבל בכל אופן - מוגבל. ולכן נדרש שגם כאשר נעשה כבר בר-שכל, יהיה הקשר עם הקב"ה מתוך מסירת נפש וקבלת עול שלמעלה מטעם ודעת.

ה. כאשר אברהם ערך משתה "ביום הגמל את יצחק" - בגלל שיצחק נעשה מקושר עם הקב"ה, אם על-ידי "ברית עולם" במילה, או על-ידי "אני היום ילדתיך" בבר-מצוה - הנה אף-על-פי שעוג מלך הבשן לגלג עליו, והתפאר שבכוחו ובגבורתו יכול לבטל את מציאותו, הרי לא זו בלבד שלא התפעלו ממנו, אלא אדרבא, ערכו חגיגה ("פאראד") מ"יום הגמל את יצחק", ויתירה מזה, שהתחילה מיד מפלת עוג - בדיבורו של הקב"ה שחשיב מעשה²⁰, שהודיעו לו שסופו ליפול על-ידי יוצאי חלציו של יצחק.

ו. וזהו שמרמו ומבאר הפסוק: כיצד אפשר להיות "תולדות יצחק" - על-ידי זה ש"אברהם הוליד את יצחק", שפירושו, שפעל לידתו של יצחק, ופירושו גם שפעל אצל יצחק עניין ההולדה.

ענינו של אברהם היה - כמסופר בתורה - שאף ש"אחד היה אברהם"²¹, יחידו בעולם, ש"כל העולם

18) נסמנו בלקו"ש ח"ל ס"ע 44.

19) מנחות מג, ב.

20) ראה שבת קיט, ריש ע"ב. ב"ר פ"ג, ב. פמ"ד, כב.

21) יחזקאל לג, כד.

בא אחיך במרמה ויקח ברכתך (כו, לה)

מדוע לקח יעקב את הברכות במרמה דווקא?

נפילת הניצוצות דקדושה לתוך הקליפות היתה בדרך ערמה, כדכתיב (בראשית ב), "והנחש היה ערום", שרימה את אדם וחווה, וחטא עין-הרעת גרם כידוע לירידת ונפילת הניצוצות. לכן גם הביור וההעלאה של הניצוצות צריכים להיות בדרך של מרמה, כנאמר (תהילים ח), "עם עיקש תפתל". והביור נעשה על-ידי יעקב, שהוא בדוגמת אדם הראשון, כנאמר רז"ל (בבא בתרא נח) "שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון".

(ספר המאמרים תש"ג, עמ' 187)

* * *

ללמדך:

ביור הניצוצות הנמצאים בדברים גשמיים נעשה בדרך של 'מרמה' דווקא. לדוגמה - כשאדם אוכל לשם שמים, ואחר-כך לומד ומתפלל בכוח האכילה ההיא, עולה הניצוץ שבמאכל ונכלל בקדושה. אולם בשעה שהאדם אוכל רואים רק את הפעולה החיצונית, שהאדם אוכל ושותה, ובזאת הוא דומה לעשוי. ואילו כוונת ומטרת האכילה היא: שבכוח האכילה יעבוד את ה' בתורה ותפילה וכו' - דבר זה לא נראה כלל באותו זמן. רק לאחר מכן, כשהוא לומד, מתפלל ומקיים מצוות בכוח האכילה ההיא, מתגלית המטרה והכוונה שבאכילה. נמצא שביור הניצוצות המצויים בדברים הגשמיים, נעשה בדרך של 'מרמה'.

(ספר המאמרים תש"ג, עמ' 189)

ויאמר הלא אצלת לי ברכה (כו, לו)

אצלת: לשון הפרשה, כמו ויאצל (ספרים אחרים: ויצל) (רש"י)

לפי הגרסה הראשונה מסתייע רש"י במה שכתוב בפרשת בהעלותך (יא, כה) "ויאצל מן הרוח אשר עליו על שבעים איש הזקנים", ואילו לפי ה'ספרים אחרים' מסתייע רש"י במה שכתוב בפרשת ויצא (לא, ט) "ויצל אלוקים את מקנה אביכן וייתן לך".

יש להעדיף את הגרסה השנייה על הראשונה, שכן זה ממש לשון רש"י בפרשת ויצא (שם פסוק טז): "כל לשון הצלה שבמקרא - לשון הפרשה (שמפרישו מן הרעה ומן האוייב)".

אלא כנראה שהמעתיק לא שם לבו לזה (ש"הצלה" שבמקרא לשון הפרשה הוא), והוקשה בעיניו הקשר בין "אצלת" ו"הפרשה" לבין "ויצל", ו"תירץ" זה על-ידי הוספת א' ונעשה "ויאצל"...

לפי זה מובן בפשטות מה שאין רש"י מסתייע במה שנאמר בפרשת בהעלותך שם (פסוק יז) "ואצלת מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם", שנאמר לפני "ויאצל מן הרוח", והוא גם דומה יותר ל"אצלת" שבפסוקנו.

(ליקוטי שיחות, כרך ח, עמ' 78)

וא-ל ש-די יברך אתך ויפרך וירבך (כה, ג)

הרי ששם ש-די' קשור לפריה ורביה.

וסימנך: ש-די' בגימטריה 314, כמספר "בנים הרבה".

(תורת לוי-יצחק, עמ' יז)

פרשת תולדות

ויצא הראשון... ויקראו שמו עשו. ואחרי כן יצא אחיו, וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב (כה, כה-כו)

"עשיו" - מסמל את הנפש הבהמית והיצר-הרע. לכן יצא ראשון, כי הוא בא לאדם קודם היצר-הטוב. **"יעקב"** - מסמל את הנפש האלוקית והיצר-הטוב. והוא איש תם מלשון שלמות, כי אפילו בשעה שאדם עובר עבירה, נשארת עצם הנפש האלוקית שלמה בדבקתה בה'. **"וידו אוחזת בעקב עשיו"** - ירידת הנפש האלוקית למטה היא כדי לתקן את הגוף ואת הנפש הבהמית.

(ליקוטי שיחות, כרך ה, עמ' 416)

ראה ריח בני כריח שדה (כו, כז)

מלמד שהראה לו הקב"ה בית-המקדש בנוי וחרב ובנוי. ראה ריח בני - הרי בנוי, כמד"א ריח ניחוחי תשמרו. כריח שדה - הרי חרב, כמד"א ציון שדה תחרש (מדרש רבה)

"ראה ריח בני" - בזמן הבית "ריח הניחוח" של הקרבנות הוא בבחינת ראייה ממש, שהיו רואים את האש שלמעלה שהיה רבוץ על המזבח, ובלשון הזוהר (ח"א ו) "אריה דאכיל קורבנין" (אריה אותיות ראייה). **"כריח שדה"** - בזמן הגלות אין קרבנות ממש, אבל עדיין יש בחינת "ריח ניחוח" מ"הקרבנות" נפש הבהמית לה' יתברך, בזמן התפלה.

(אורייתורה, עמ' 296)

* * *

שלוש הבחינות ב'ריח', המנויות במדרש (כנוי, חרב, בנוי), הן שלוש דרגות ושלבים ב"ריח בגדיו", המופיע בראשיתו של פסוק זה.

בוזוהר (ח"ב רח) אמרו, ש"בגדיו" היינו הלבושים של אדם הראשון - "ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית ב). ובלבושים אלו היו שתי תקופות - בתחילה, קודם חטא עץ-הדעת, היו בבחינת "כתנות אור" (ראה בראשית רבה ספ"ב), ולאחר החטא נעשו "כתנות עור".

אלה שלוש הדרגות:

בית-המקדש בנוי - היינו על-דרך "כתנות אור",

חרב - היינו על דרך "כתנות עור",

בנוי לעתיד לבא - היינו בחינת יתרון האור הבא על-ידי הבריור של "כתנות עור", שיתגלה לעתיד לבא.

(אורייתורה, דף קמט)

ובשעה שעוסק בענייני קדושה, ובפרט כאשר עושה משתה גדול, באופן ש"ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך"²⁹ - באים אלו שאומרים שיכולים לשחקו ולעשות ממנו אין ואפס, אזי יכול לחשוב: מניין ייקח כוח על תורה ומצוות ומעשים טובים? ומה גם שדורשים זאת ממנו לא רק ביום כיפור בנעילה, אלא במשך כל השנה. כיצד יוכל להתמודד עם כל ההעלמות וההסתרים?

על כך אומרים לו ההוראה:

מעשה אבות סימן (ונתינת כוח) לבנים³⁰. "אברהם הוליד את יצחק". מוצאו מאברהם אבינו, אביהם

כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד²², מכל מקום, הכריז בכל העולם שמו של הקב"ה, כמו שכתוב²³ "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם"; לא "א-ל העולם", שאז היתה המשמעות שהעולם הוא דבר בפני עצמו ואלקות הוא דבר בפני עצמו, והקב"ה הוא רק בעל-הבית על העולם, אלא אברהם הכריז שמציאות העולם גופא היא "מאמיתת המצאו"²⁴, אלקות²⁵ - "אין עוד מלבדו"²⁶.

והנהגה זו מסר אברהם בירושה לבנו יצחק, ועל-ידי זה היה יכול להיות "תולדות יצחק" - תורה, מצוות ומעשים טובים, וגם תולדות כפשוטו - שהם

יהודי אין לו להתיירא כלל מאלו החושבים שכוחם ועוצם ידם כו'; הוא מתקשר עם הקב"ה בהתקשרות שלמעלה מטעם ודעת

של כל בני-ישראל, שלא התפעל מהעולם כולו, והכריז "א-ל עולם", שהעולם הוא אלקות, "אין עוד מלבדו", ועל-ידי זה - "הוליד את יצחק", לפי ב' הפירושים הנ"ל.

וכך גם כל יהודי, בכל זמן ובכל מקום, אין לו להתיירא כלל מאלו החושבים שכוחם ועוצם ידם כו'; הוא מתקשר עם הקב"ה בהתקשרות שלמעלה מטעם ודעת, וממשיך זאת גם בימי החול ומעשי חול, ועושה מהגשמיות כלים לאלקות - "תולדות יצחק" ברוחניות, ועל-ידי זה נמשך גם ב"תולדות יצחק" כפשוטו, שנכדיו של יצחק מנצחים את כל אלו הלוחמים ("קעמפן") נגד הקב"ה ותורתו, כבמלחמת עוג, וזוהי ההקדמה והכנה לכיבוש ארץ-ישראל - ארץ הקדושה, על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

(הנכדים שלו) קיימים ונצבים לעולם, ועוג נופל בידם.

ז. ההוראה מכך לכל אחד ואחד מישראל:

כאשר יהודי מתבונן היכן הוא נמצא - בעולם שמעשיו קשים ורעים והרשעים גוברים בו²⁷, יש לו ריבוי העלמות והסתרים, ואפילו בעצמו, הרי בחלקו הגדול של היום עטוף הוא בענייני עולם הזה שעומדים בתוקף נגד ענייני קדושה, כמו התוקף של עוג נגד תינוק בן שמונה ימים, ועוד יותר, ובפרט ההעלמות וההסתרים שמבחוץ, ומה גם שבני-ישראל בכלל הם "מעט מכל העמים"²⁸,

(22) ב"ר פמ"ב, ח.

(23) וירא כא, לג.

(24) רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

(25) ראה לקו"ת תבוא מב, ד. מג, ג. סד"ה אנכי ה"א תרע"ג (המשך הער"ב ח"א ע' רנו ואל"ך). ד"ה באתי לגני תשי"א פ"ח (תו"מ סה"מ שבט ע' ער).

(26) ואתחנן ד, לה.

(27) תניא פ"ו.

(28) ואתחנן ז, ז.

(מהותו ועודות ש"פ חיי שרה, מברכים החודש כסלו, ה'תשי"ט).

תורת מנחם כרך כד עמ' 213-217)

(29) תבוא כה, יו"ד.

(30) ראה תנחומא לך לך ט. רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.

השלוחים פועלים לחיזוק העולם

יציבות בהנהגת בני ישראל פועלת על העולם

מהפכות בעולם הם מהסימנים שהוכחו במדרשי חז"ל על התקופה דעקבתא דמשיחא, וכשרואים מהפכות גדולות בימינו אלה, הרי זה סימן נוסף שנמצאים אנו ברגעים האחרונים דעקבתא דמשיחא, ותיכף ומיד ממש בא משיח צדקנו.

ועוד עניין עיקרי - הנוגע גם ובעיקר מכאן ולהבא: כל המאורעות שבעולם משתלשלים מהנהגת בני ישראל - שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב "יצב גבולות עמים למספר בני ישראל", היינו, שכל המאורעות שב"גבולות עמים", שבעים אומות העולם, קשורים ביציבות ותוקף עם "בני ישראל". ולכן, כאשר בני ישראל מוסיפים בעבודתם בלימוד התורה וקיום מצוותיה [הן העבודה דקיום התורה והמצוות, והן העבודה דבירור העולם, כולל ההשפעה על אומות העולם לקיים שבע מצוות בני נח], הרי זה פועל בדרך ממילא (ללא צורך בהתעסקות מיוחדת, אפילו לא במחשבה בלבד) קיום ועמידת העולם כולו, בכל שבעים אומות העולם, "יצב גבולות עמים".

ויש לומר, שהשינויים שנעשו בעולם בתקופה האחרונה, המדגישים שזוהי התקופה דעקבתא דמשיחא - הם כתוצאה מעבודתם של ישראל בתקופה האחרונה, ובלשון הכתוב בפרשת השבוע - "תולדות יצחק, יעקב ועשו האמורים בפרשה", ובפרט בקשר ובשייכות עם שנת הארבעים, "ויהי יצחק בן ארבעים שנה", כנ"ל בארוכה.

ועניין זה מודגש בכינוס השלוחים העולמי... - כאמור לעיל שהשלוחים שהתכנסו מכל המדינות שברחבי העולם הם באי-כוח דכל המדינות שבעולם, ולכן, הרי זה פועל בדרך ממילא על ההנהגה דכל המדינות שבעולם.

(מהתוועדות שבת יקודש פרשת תולדות, ד' בכסלו ה'תש"נ - מוגה. התוועדות תש"נ, כרך א, עמוד 422)

כשניעור משנתו מרגיש בנשימתו אוויר של משיח

תיכף כשניעור עצם הנשמה (שמתגלה עצם מציאותו ורק העצם) מרגיש בנשימת האוויר עניינו של משיח - אוויר של משיח. ובלשון חז"ל "רוחו של מלך המשיח".

ויש לומר ש"אוויר (רוח) של משיח" הוא למעלה גם מ"אורו של משיח". כי, אור של משיח מורה על ההתגלות דמשיח על-ידי פעולותיו (כמו "לחם מלחמות ה'" עד ש"נצח", וכיוצא בזה), מה שאין כן אוויר של משיח מורה על העצם (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות מציאותו (מציאות שקיימת גם לפני זה למלכות) בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות מציאותו (אוויר שבאין-ערוך מאורו של משיח), מתחילה ההתגלות לעיני כל על-ידי פעולותיו (אורו של משיח).

ועל-פי זה מוכן שעיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו ("מצאתי דוד עבדי"), כי, כל פרטי העניינים שלאחר זה (התגלותו לעין כל על-ידי פעולותיו לגאול את ישראל, וכל העניינים דימות המשיח), באים כתוצאה והסתעפות מהתגלות מציאותו, וכוללים בה.

(מהתוועדות שבת יקודש פרשת תולדות ה'תשנ"ב - מוגה. התוועדות תשנ"ב, כרך א, עמוד 320)

והכינו ה'הנחה' לרפוס, ולשבת קודש שלאחר מכן נדפס המאמר. הם גם התוכוח בינם לבין עצמם אם לרשום 'הנחה בלתי מוגה' בלבד, כפי שהביע דעתו ר' נתן וולף, ור' י"ל שפירא טען שדבר זה באחריותו של ר' יואל כהן, או "הנחת הת'מימים] בלתי מוגה". כך או כך נדפס לבסוף המאמר על גבי עמודים כחולים (מימיוגרף) ויצא לאור.

שבוע אחר כך דחף ר' נתן וולף שוב שירפיו את השיחה משבת יקודש פרשת משפטים. הלחץ הועיל, והפעם הוצב בחור שמכר את ההנחות ב-25 סענט, וגם הפעם הודפסו השיחות בכחול. התוועדות שבת קודש פרשת ויקהל-פקודי נדפסה כבר בשחור ('גסטטנר'), אף היא בזכות הדחיפה של ר' נתן (נותקע) שי' וולף.

ד. הרבי קבע את צורת הדפסה, ש'מוגה' יודפס בשני טורים ו'בלתי מוגה' בטור אחד.

הרה"ח ר' יהודה לייב שפירא, ראש ישיבה גדולה מיאמי רבתי פלורידה, שהיה אחד החוזרים ומחברי ה'ועד להפצת שיחות' בשנים ראשונות:

א. בין השנים תשכ"ב-תשכ"ו ההנחות לא נרשמו במדויק (כל-כך) כי הרה"ח ר' יואל כהן היה שקוע רובו ככולו בעריכת 'ספר הערכים', וההנחות נרשמו על-ידי בחורים. ב. גם הכיתוב 'בלתי מוגה' נעשה בהוראת הרבי.

ג. מאמרים של הרבי לא היו נדפסים שנים רבות (גם בתור 'בלתי מוגה'). בשבת קודש פרשת משפטים תשכ"ו אמר הרבי מאמר, ומאמר זה הודפס. ומעשה שהיה כך היה:

התמים נתן שי' וולף (כיום מנהל תלמוד-תורה חב"ד בנחלת-הר-חב"ד) דחף ותבע שמוכרחים להדפיסו. ישבו אפוא התמימים יהודה לייב שפירא ואברהם גערליצקי בבית המדרש קארעסטינר

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

"תורת מנחם אמת"

'אתערותא דלתתא' של שני צעירים הובילה להדפסת השיחות • "אין עתותי בידי כלל לרוב הטרדות... ", כתב הרבי, כשנתבקש להגיה את השיחות, וביטא את מורת רוחו כאשר נדפסו 'הנחות' ובהן שגיאות בתוכן או בסגנון לא ראוי • על רשימות בלתי מוגהות, 'הנחות' מוגהות ושאינן מוגהות • ועל הדרישה החד-משמעית לזהירות ודיוק בעת פרסום דברי הרבי • רשימה שנייה

"הנחה" למדינות עשה

'סטנסייל', שהדפיסה בצבע כחול). ה'הנחות' היו, אפוא, פרסום 'פנימי' לחלוטין, והפצתן נעשתה מיד ליד במספר עותקים מצומצם ביותר. עם זה, עדיין היו שיחות מועטות שהרבי הגיה בעבור 'קובץ ליובאוויטש', 'בטאון חב"ד' וכדומה.

השיחות הראשונות של קיץ תשי"ח עובדו לדפוס על-ידי הרב אוריאל צימר, שעבד במתכונת קלה, המתאימה לחזרה בבתי-כנסת. לאחר העיבוד הוכנסו השיחות האלה להגהת הרבי, ונדפסו לאחר-מכן במכונת כתיבה בדפים משוכפלים, בשם "תוכן עניינים בדא"ח לחזור בהבתי כנסיות".

הדפים נדפסו ללא 'שער' של הרבי ואף לא מטעם קה"ת, אלא מטעם צעירי אגודת חב"ד. גם פעולה זו היתה לאחר תחנונים של הצעירים, הרב לייבל רסקין ע"ה (משלוחי הרבי למרוקו) וייכדל לחיים טובים הרב נחמן שי' סודאק (מאוחר יותר שלח הרבי לאנגליה) שביקשו זאת מהרבי.

שני צעירים אלו נקראו אל הרב חודוקוב והוא מסר להם בשם הרבי: האם אתם מודעים לגודל האחריות הכרוכה בניצול זמנו של הרבי? האינכם יודעים שהרבי עסוק בעניינים של פיקוח-נפש?!

"הלא העיקר הוא הפעולה ושהשיחות תהיינה [=מורפסות ומופצות] בעיתן ובמועדן, ואל לעכב אף רגע את המזון הרוחני הזה מהרעבים והצמאים אליו, ובודאי יעשו הכול לתיקון הדבר", זאת "אף שבטש יש איזו סיבות של אונס וכדומה שעל פיהן אפשר לדון לכף זכות" - כתב הרב חודוקוב לרב אפרים וולף ב"ה תמוז תשל" (ימי תמימים' כרך ד' עמ' 344).

וראה גם שם עמ' 321. 253. הכוונה הייתה להדפסת והפצת חוברות ה'לקוטי שיחות' בתרגום ללשון הקודש בשנת תשל" (ראה עוד ב'חידות' שנדפסו ב'מקדש מלך' כרך ב' עמ' 419; כרך ד' עמ' תכב ובהערה 1 שם).

הדברים הללו מחזירים אותנו אל שיחה קודמת של הרב חודוקוב שקיים בשנת תשח"י עם שני צעירים חסידיים:

בשנים הראשונות לנשיאות לא רצה הרבי שה'הנחות' הבלתי-מוגהות יודפסו באופן רגיל. רק דבר שהוגה או נתחם על-ידי הרבי אושר לדפוס (ובסך הכול היו אלה שיחות בודדות). השיחות הבלתי-מוגהות הופצו אז ב'קופיר' (מכונת שיכפול,

- ולא על-פי השמועה - או שעל כל פנים ברור שהגהתי בעצמי.
וראה מה שציין הרבי בכתב יד קדשו בהערת לאחת השיחות (מבוא ל'תורת מנחם - אגרות מלך' עמ' 52):
העתקה מילולית ועד כדי לשינוי הפשט!!

על 'לקוטי שיחות' בלשון הקודש

בשנת תשכ"ה התפרסם בספר השנה (ש'נה בשנה) של היכל שלמה מאמר בעניין ספירת העומר, שתוכנו היה זהה למסקנת הרבי בנושא, ב'לקוטי שיחות'.

באיגרת (מיום ועש"ק פ' כי תשא תשכ"ה) אל הגאון החסיד רבי שלמה יוסף זיין, אישר הרבי את קבלת הספר וציין בעניין המאמר "ונהנתי". אולם הביע גם את פליאתו "וכנראה שאין... ממצויאים לכבוד-תורתו את החוברות שמוציאים-לאור שבהם גם על-דבר הנ"ל". הכוונה היתה לתוכן-עניינים - חוברות משיחותיו - שתורגמו או הופצו בארץ הקודש.

באותו חורף כתב הרבי להרה"ח ר' טוביה שי' בלוי:
יש לתרגם גם לקו"ש ס"א [=לקוטי שיחות ספר א'] וכו', ובלבד שלא יהיה תרגום מילולי וכו' וכו'.
השיחות שבביטאון-חב"ד במחזור הראשון הוגהו על-ידי הרבי, כפי שמשמע גם מהמכתבים דלהלן:

"ומובן שחדש תשרי והימים שלפניו ושלאחריו אין הזמן גרמא לעבור על העתק שיחות הנ"ל", כתב הרבי בכ"ה מרחשון תשי"ח (אגרות קודש כרך טז עמ' צב), לגבי השיחות של תשרי תשי"ז. ובי"ז אדר שני תשי"ז (שם כרך יד עמ' תקד), כתב:

השיחות המתורגמות עד עמוד פ"א נתקבל[ו] ועדיין לא היה הזמן לעיין בהם כדבעי.

בין 'מוגה' ל'בלתי מוגה'

לסיום רשימה זו נביא מדברים שסיפר הרה"ג

"נדפסה רשימה ממה שנדבר כאן בהתוועדות, וחבל אשר יש שם עירוב [=ערבוב] עניינים ואי-דיוק בהעתקה [=בתרגום] ובסדר הדברים במידה גדולה".

וכך כותב הרב ישראל לייבוב להרה"ח ר' טוביה בלוי בחורף תשכ"ד ('מקדש מלך' כרך ד' עמ' תצח): "...תנאי-כפול של כ"ק אדמו"ר שליט"א שאמר בנוגע לתרגום שיחותיו ד'תוכן עניינים' שהמתרגם יעיין במראי-מקומות (קודם התרגום) ובאם-לאו אז איני מסכים...".

ובמענה מהרבי ('היכל מנחם' כרך ג' עמ' רג) במענה להצעה שהיות "וישנם... שאינם מבינים שיחות כ"ק אד"ש באידיש, לתרגם שיחות... דשנה זו ללשון-הקודש... האם ראוי ונכון הדבר":

ראוי ונכון הדבר באם יהיה מתרגם ראוי ונכון. אחד הדברים שהרבי ביקש במכתב כ' סיון תש"כ (אגרות קודש כרך יט עמ' שמג):

בהנוגע להעתקה [=תרגום] שלא תהא מילולית, וכמו שכתבתי בזה כמה וכמה פעמים.
וכבר נזכר עניין זה בכ' אדר תשט"ו (שם כרך י"ד עמ' שצ"ז):

מה שכותב אודות הדפסת שיחה, הרי כבר כתבתי לו שבהגדרות מסוימות [=בתנאים מסוימים] היינו שתהיה העתקה [=תרגום] בסגנון שוטף, ובהשמטת כפילות דברים (המוכרחות בעת [=אמירת] השיחה מפני ביאת פנים חדשות וכיוצא בזה) ובהודעה [=הדגשה] שזוהי העתקה חפשית ובלתי מוגה כדאי ונכון הדבר.

ביתר פירוט והרחבה כתב הרבי בד' טבת תשט"ו (שם עמ' קצו):

ראיתי באחד הקטעים מוכתב-ידי העתקה מאידית [=תרגום מאידיש] ואינה מוגה על-ידי, ומכאן ולהבא הנה יש לשים לב לזה, שאינו דומה דברים הנאמרים והאופן שבאים אחר כך בכתב, שבכתב ועל אחת כמה וכמה בדפוס יש להשמיט כפילות העניינים (אף שבעל-פה כופלים לחזק הענין או שבאים פנים חדשות וכיוצא בזה).

לגבי נושאים תורניים ממש מדגיש הרבי בשנת תשל"ג (היכל מנחם כרך א' עמ' קד):

בשמי - לא ידפיסו רק זה שבאתי על החתום

שוכב יהודי וחותרים לו את הלב. דמו נשפך והוא מבקש שיעניקו לו ברכה ויכתבו לו מכתב, וכיצד אתם מעיזים לבקש מהרבי שיגזול מזמנו היקר לטובת ה'מותרות' של הגהת השיחות?! שני הצעירים לא נרתעו ואמרו שהחסידים זקוקים לשיחות מוגהות, וצורך זה של לימוד וחזרת השיחות - אף הוא בגדר פיקוח-נפש ממש! הרב חודוקוב מסר לרבי את הדברים היוצאים מן הלב ואת טענתם, ואכן, הרבי נענה, לשמחת החסידים, וכך החל להופיע ה'תוכן עניינים'.

הצלחה בזמן

בג' תמוז תשי"ב (אגרות קודש כרך ו, עמ' קסד) משיב הרבי לשאלת אחד החסידים שעורר "על דבר רשימות המאמרים והשיחות בזמני ההתוועדות כאן":

הנה כבר כתבתי כמה פעמים שיותר ממה כו' רוצה להניק, אבל מה אעשה, ואני אין עתותי בידי כלל לרוב הטרדות... אשר כל יומא ויומא עביד עבידתיה, ובכל-יאת הרי תקותי במקומה עומדת שיתן השם-יתברך הצלחה בזמן שיהיה גם זמן מועט מחזיק את המרובה ויהיה מקום בראש גם להזכר לעיל...

הנה סיפור על הגאון רבי יצחק הוטנר (בעל 'פחד יצחק') שפנה לרבי וביקש "לשלוח לו מכל המתפרסם" (אגרות קודש כרך ז, עמ' נ). באותה הזדמנות העניק לו הרבי תוכן מקוצר מאחת השיחות שנאמרו אז.

הרב הוטנר לא הסתפק בכך, וכי"א ניסן תשי"ג (אגרות קודש כרך ז' עמ' רטז) כותב לו הרבי:

מה ששואל כת"ר ש' אודות המאמרים והשיחות שלי, הנה לעת עתה מלבד אחדים בודדים מהם עדיין לא סדרתיים...

כבר למדו כל תורת דא"ח?!

הרבי חשש מאוד מפרסום דברים שאינם מוגהים, כפי שנראה מהמכתב הבא מ"ח תמוז תשט"ו (אגרות קודש כרך יא עמ' רנח):

טופסי השיחה דכ' מנחם אב תשי"ב זה עתה

נתקבלו ותשוואות-חן, ולפלא ולתמיהה גדולה ביותר שלא הודגש בפירוש שזה רשימה שלא הוגהה, כי מלבד שלא רבים היודעים מהו הנחה והדיוק שבמילה זו, הנה גם הנחות ישנן מוגהות, מה-שאין כן זו, ואם נשאר אצלו טופסים על-כל-פנים בהם יתקן המעוות.

ולהרה"ח ר' יצחק דובאוו כותב הרבי בטו"ב כסלו תשט"ו (אגרות קודש כרך יב עמ' קנח):

על דבר רשימות, הנה קטעים ינסו ב"קובץ" [=קובץ ליובאוויטש] הבא (וגם על הגהה זו עדיין לא מצאתי הזמן פנוי).

ופעם כתב הרבי (מובא ב'תשורה' ו' תמוז תש"ס עמ' 43):

הנחות מלאות שגיאות - הנוגעות גם בעיוות התוכן - האמנם כבר למדו כל תורת דא"ח שבדפוס שבכתב המוגהים ולא נשאר אלא הנ"ל?

הוראות דומות אנו מוצאים בשנים מאוחרות יותר בקשר לפרסום בעיתונות וכדומה, אך נקודתן שווה על הצורך בדיוק בפרסום דברי הרבי.

גם לגבי 'תוכן עניינים בדא"ח' כתב הרבי (אגרות קודש כרך יט עמ' שמג):

המעלה בזה שהתוכן מתאים והוגהה פחות או יותר, וכן ישנם המראה מוקמוות וציונים.

גם על כמה שיחות שעבר עליהן ביקש בכל זאת לציין על גבן "הנחות השומעים" - ונימק זאת ('מקדש מלך' כרך ד' עמ' שלג):

אין הזמן גרמא להגיה כדבעי - ולכן גם לא יזכירו ששאלוני וד"ל.

לתרגם השיחה מחדש

במכתב הרב חודוקוב מכ"א אלויל תשל" (ימי תמימים' כרך ד' עמ' 390-389), כתב:

"נוסף על הזהירות הגדולה הכי אפשרית הדרושה בדיוק דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א כשמפרסמים אותם, ואפילו כשמדגישים בפרסומת שהשיחות קודש וכו' נרשמו על-ידי אחד השומעים ואינם מוגה, הנה מה שאפשר בכל אופן הוא שעל-כל-פנים פסוקים, מאמרי חז"ל, מראה מקומות וכו' יבדקו אותם במקומם לפני הדפסתם, ובשימת לב לזה אשר בכל הנ"ל אפשרית בנקל טעות, אם

מצד לפום ריהטא וכו', פליטת הקולמוס, טעות המעתיקים וכדומה.

"התעוררות להעיר על הנ"ל נובעת ממה שנודעתי היום כי בשיחות קודש ש"פ ראה נמצאת ברשימת אחד השומעים שהמאמר "וכל המיצר לישראל נעשה ראש" מובא בספרים שנתפסטו בתפוצות ישראל... (מבלי להזכיר שזהו מאמר חז"ל, גיטין נ"ו סוף עמוד ב'!).

"בהתאם עם הנ"ל הנני לבקש את כת"ר: (א) שישתדל אשר קודם כל - ובהקדם - יתקנו את המראי מקומות ברשימות הנ"ל בכלל ובפרט, באם עומדים לפרסם אותה באיזה צורה שהיא. (ב) לעורר את אלה שזכו להיות המעתיקים, המפיצים והמפרסמים וכו' שיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א, אשר יזהרו ויקפידו בהאמור לעיל".

ראה עוד למשל בשיחתו הטלפונית מג' באייר תשל"ב (ימי תמימים' כרך ה' עמ' 304): "קודם שיכניסו השיחה לפרסום, שיבדקו היטב ויגיהו, וכן שישמעו הטייפ ויבדקו כל הפרטים קודם שיפרסמו".

ובחודש מנחם אב תשל"א (שם עמ' 219): "בקשר לתרגום השיחה, להבא יש להיזהר בסגנון ובחריפות הדברים".

דברים בטעמים נמסרו בשיחה טלפונית בחודש סיון תשל"ד (שם כרך ו' עמ' 295):

"אופן הפרסום צריך להיות לאחר הכנה המתאימה לפרסום, כי הבחורים שכותבים את השיחות כותבים אותיות, וגם כ"ק אדמו"ר שליט"א מדבר לפני הקהל שנוכח בהתוועדות, ואם אין הגהה טובה כמו שצריך יוצא שחסרים עניינים ו=מאידך ישנם עניינים כפולים והסגנון הוא לא טוב, ומה שיותר יפה הסגנון - הדבר מתקבל יותר, ואם לא, יוצא שבטלן כתב את הדברים. כשנותנים למישהו להעתיק את השיחה עדיף שיארך עוד יום ולא יצא שכרו בהפסדו".

ושם עמ' 312: "להקפיד לכתוב שומרונים ולא שמרנים כדי שלא יבואו לטעות".

בט"ו טבת תשמ"א (ימי תמימים' כרך ח' עמ' 59): "פרסם... בעתון שערים... תוכן התוועדות י' כסלו בתרגום חופשי [ותרגם מאידיש -] 'סברה פראית'. ביטוי שכזה יכול להביא להיפך התועלת,

בכל מה שכותבים [=על מנת לפרסם] צריך להיזהר בהלשון, אפשר לבטא שזו סברה שבטעות וכדומה, וחבר"ד לא צריכים להשתמש בלשון שכזה".

במכתב מה' סיון תשל" (ימי תמימים' כרך ד' עמ' 313-314): "הגיע התרגום בלשון הקודש משתי השיחות קודש של ל"ג בעומר, ולפלא גדול שאופן התרגום אינו מתאים כלל וכלל להערות שכת"ר קיבל בזה טלפונית... כי הדגשתי אז שהפעם יהיה תרגום חופשי ממש, בסגנון הנהוג בארץ-הקודש ת"ו, ולהוציא את כל העניינים הכפולים".

"כל הכפל לשון בהטיפס [=סרטי הקלטה] הוא: (א) משום שהן שתי שיחות, מה-שאין-כן בתרגום צריך להיות שיחה אחת [=ברצף אחד]. (ב) בעת הדיבור מתחשבים עם מצב השומעים ברגע ההוא ובהדגשה הנחוצה לכולם, או לחלק מהם, מה שלפעמים דורש כפל לשון, מה-שאין-כן בכתב.

"אשר לכן דרוש שתיכף יעשו תרגום מחדש מהשיחה הנ"ל" (וראה עוד שם עמ' 332). הכוונה היתה לשיחה שנדפסה לאחר-מכן ב'לקוטי שיחות' כרך ט"ל עמ' 264-256).

אם יתרגם ראוי ונכון

בכ"ו שבט תשל" (ימי תמימים' כרך ח' עמ' 556) נכתב: "אתמול טלפנו בקשר לקטע שיחה כ"ק אד"ש כפי שמסר ר' יואל כהן לגיסו ר' יצחק גנזבורג... שבמקום 'בעוד ימים תדעו מזה', תיקן 'שזאת תדעו לאחר זמן'..."

[הכוונה כנראה לשיחת ש"פ יתרו כ"ד שבט תשל" אודות נבואת זכריה "קנאה גדולה" (לציון וירושלים)]. ראה שיחות קודש תשל" כרך א' עמ' 484 (כאן בתרגום חופשי) "השייכות של עניין זה ליום זה מסתמא יראו אחר-כך".

כך כתב הרבי לרא"ח גליצנשטיין בכ"ח תשרי תשט"ו (אגרות קודש כרך יו"ד עמ' כז).

מה שכתב על-דבר פרסום לקוטים מהשיחות שלי בהתוועדות דשנים האחרונות הרי בטח יוסיף בזה שזהו (1) העתקה [=תרגום], ו-2) על-פי רשימת השומעים.

כחודשיים לאחר מכן, בג' טבת תשט"ו (שם עמ' קצג), מביע הרבי את צערו על שבכתב-עת מסויים